

Nieuwsbrief

november 2009

Gelders Schuttersmuseum: naar Zevenaar en daar verder

Met het terugtreden van Karl van Beek als conservator is voor het Gelders Schuttersmuseum een periode van ingrijpende veranderingen aangebroken. De bejaarde beheerder nam in 1986 op instigatie van burgemeester Van Gils van Didam de aldaar bestaande verzameling schutterijvoorwerpen onder zijn hoede en verwierf zich een indrukwekkende inhoudelijke kennis van de traditie van de activiteiten van gilden en schuttersverenigingen en de daarbij behorende attributen.

Hij wilde na al die jaren eigenlijk met de stille trom vertrekken, maar was wel van mening dat de burgemeester hem van zijn functie in

Didam moest ontheffen, omdat hij destijds ook op vergelijkbare wijze was aangesteld. Een stil vertrek was voor hem niet weggelegd: op initiatief van de Schutterskring Montferland brachten de vendeliers van de schutterijen van Didam Karl van Beek op 27 september 2009 een gepaste hulde. Daarbij werd de museumbeheerder tevens onderscheiden met de eremedaille van St. Hubertus, de Federatie van de Gelderse schuttersgilden. Op 30 september heeft burgemeester Leppink van Montferland hem 'eervol ontslag verleend'.

Collectief erfgoed nog even in Didam

Bij het Gelders Schuttersmuseum is geen wisseling van de wacht aan de orde: niemand gaat de plaats van Karl van Beek innemen en het hele afscheidsceremonieel hield ook verband met de actualiteit van dit jaar. Al geruime tijd was bekend dat er aan het gebruik van de accommodatie in het Didamse Albertusgebouw een einde zou komen en dat er voor het Schuttersmuseum, dat al jarenlang samen met het Liemers Museum in Zevenaar onder de Stichting Liemers Musea ressorteerde, een andere locatie moest worden gezocht. De plaatselijke ver-

enigingen en de federatie hebben geen mogelijkheid om het collectieve erfgoed van het Gelderse schutterijleven in hun gebouwen of lokalen onder te brengen. Bovendien gaat het natuurlijk niet alleen om ruimte en presentatie, maar evenzeer om beheer, beveiliging, onderhoud, registratie en uitbreiding van de bestaande museumcollectie. Op dergelijke taken met betrekking tot een omvangrijk verenigingsoverstijgend erfgoed zijn schuttersverenigingen vanzelfsprekend niet berekend. Omdat het museum voor veel inwoners van Didam ook een symbolische betekenis heeft, werd besloten de openstelling na het vertrek van de markante conservator nog enige tijd te continueren. Bovendien stond er voor 24 oktober weer een gratis museumdag op het programma, waarbij de provincie Gelderland de collecties van 69 musea onder de aandacht van kinderen, ouders en grootouders wilde brengen. Tot 26 november kunnen belangstellenden het Gelders Schuttersmuseum nog op de bestaande locatie bezoeken om kosteloos de collectie schutterijvoorwerpen te bezichtigen, op de middagen (14.00-16.30 uur) van dinsdag, woensdag en donderdag.

De daadwerkelijke transplantatie

Na de genoemde datum verdwijnt het Gelders Schuttersmuseum uit het Didamse straatbeeld en is het voor enige tijd ook elders niet te vinden. Alle foto's, documentatie en archiefstukken zijn inmiddels overgebracht naar de tijdelijke locatie van het Liemers Museum in Zevenaar. De collectie schutterijvoorwerpen - waaronder attributen uit het laatste kwart van de 20ste eeuw, toen veel schuttersverenigingen opnieuw in het leven werden geroepen - verhuist in de periode eind november-december naar de Molenstraat in Zevenaar. Daar bevinden zich in een voormalig schoolgebouw het depot van het Liemers Museum en ook het 'kantoor' en het documentatiecentrum. Voorwerpen die om enige reden moeten worden behandeld, worden aan de handen van externe gespecialiseerde conservators en restaurateurs toevertrouwd, voordat ze een plaats in het depot krijgen.

Aanzet voor volwaardige museumactiviteit

De vroegere school aan de Molenstraat in Zevenaar, plaatselijk nog bekend als de Ds. Wartenaschool en De Schilderspoort, zal nog de komende jaren het onderkomen zijn van het Liemers Museum. Op deze

locatie nemen de vrijwilligers van de musea de zorg voor de schutterijcollectie over, in een ruime en verantwoord geoutilleerde depotzaal. De registratie van alle objecten van het Schuttersmuseum is al in een eerder stadium voltooid. Het is overigens niet de bedoeling de collecties van de beide musea samen te voegen, ook al worden de objecten in dezelfde depotruimte bewaard; beide collecties zijn trouwens in afzonderlijke stichtingen ondergebracht: de Stichting Collectie Gelders Schuttersmuseum en de Stichting Collectie Liemers Museum. Op elk gewenst moment is te zien tot welke collectie een bepaald object behoort en dat zal uiteraard ook gelden voor nieuwe aanwinsten. In de nieuwe omgeving zal worden gewerkt aan een aanzet voor een volwaardig gereorganiseerd Gelders Schuttersmuseum. Met het afscheid van Karl van Beek is een omvangrijk volume aan expertise onbereikbaar geworden, maar de Stichting Liemerse Musea hoopt dat zich binnen de gelederen van de vrijwilligers een groep gaat formeren die het beheren van de schutterijcollectie tot kerntaak maakt.

Uitwerking van fusieconstructie

Bij alle binding aan Didam en betrokkenheid van de inwoners bij het

lokale museum zijn er verschillende positieve aspecten rond de verplaatsing te melden, als resultaat van ontwikkelingen die zich de afgelopen jaren hebben voorgedaan. De gemeente Montferland heeft zich steeds een belangrijke supporter van het Schuttersmuseum betoond en blijft de band met het museum aanhouden, ook na de vestiging in Zevenaar. De Gelderse Federatie van Schutterijen en Schuttersgilden St. Hubertus, overkoepelende organisatie van de schuttersverenigingen in Gelderland, werkt al vanuit Zevenaar. Het bestuur van het Gelders Schuttersmuseum heeft al jaren geleden een poging ondernomen om het museum een nieuwe impuls te geven door middel van een fusie - op stichtingsniveau - met het Liemers Museum. Ook het laatste bestuurdersteam heeft zich daarvoor ingezet en sommige bestuursleden hebben nog steeds een functie in het bestuur van de Stichting Liemerse Musea. In dit verband kunnen de namen van de heren Rob van Doorn, vanuit de Kring Montferland, Bas Loeters vanuit de Gelderse Federa-

tie, en Jan Stronkman van de Kring de Liemers worden genoemd. Een groot bedrijfspand in de historische Kerkstraat van Zevenaar, waarin vroeger Hotel De Pauw was gevestigd en in recente jaren Sportschool Bent, wordt momenteel gerenoveerd en daarna als museum ingericht. Dit is het nieuwe onderkomen, althans wat expositieruimte betreft, van het Liemers Museum en over enige tijd ook van het Schuttersmuseum. Dat oude hotelpand kan echter maar vier jaar lang onderdak bieden. In die periode, waarin de werkruimten en het depot in het eerder genoemde schoolgebouw blijven en dus gescheiden van de expositiefaciliteiten, wordt een aanzet geboden van hoe het Schuttersmuseum gaat worden. Op die plek en in die jaren zal het museum een nieuwe kans op verdere ontwikkeling krijgen en Gelders leven worden ingeblazen. De medewerkers van de beide musea kunnen met z'n allen een bordes vullen en hebben een indrukwekkende kennis in huis, maar het huidige team zou uitbreiding van deskundigheid op schutterijgebied toejuichen. In een poging het museum in Didam aantrekkelijker te maken, heeft de organisatie Edu-Art samen met educatief medewerkster Helga van Dijk, de Oudheidkundige Vereniging Didam en Didamse schutterijen daar al eerder een proefproject opgezet, met de titel 'Mijn dorp, schutterijen in Montferland'. Zo'n titel lijkt nu op het eerste gezicht achterhaald, maar dat is schijn. Met vestiging in Zevenaar wordt het Schuttersmuseum immers geen Zevenaarse aangelegenheid, net zomin als het Liemers Museum dat is. Strikt genomen is het Schuttersmuseum niet eens Liemers, want de officiële naam luidt: Gelders Schuttersmuseum.

Kenmerken van de Gelderse traditievorm

Met proefprojecten die wellicht soms de grenzen van de opzet van het Schuttersmuseum gaan overschrijden, zal aansluiting worden gezocht bij de verwachtingen van de museumbezoekers én de leden van schuttersverenigingen. Het is de bedoeling de komende jaren specifieke aspecten van de schuttersbeweging en haar tradities gaan bestuderen en in kaart brengen. Daarvoor zal gekeken worden of er bij opleidingen stagiaires gevonden kunnen worden maar misschien zijn er ook mensen die actief zijn binnen de schutterijen die op dat gebied medewerking willen verlenen.

Er zal een bruikbaar en duidelijk antwoord moeten komen op vragen als: wat is nu het Gelderse karakter van de schutterijen en schuttersfeesten in deze provincie, wanneer er een vergelijking wordt gemaakt met schutterstradities in Noord-Brabant, Limburg en elders. Bestaan er bijvoorbeeld streekgebonden verschillen in de uniformen, in de festiviteiten, en in de rituele bezigheden? Wat is er te vinden aan his-

torische gezichtspunten over dit onderwerp? Mensen met een eigentijdse opleiding in cultuurhistorie en streekgeschiedenis gaan zich over alle bestaande geschriften buigen en proberen aanknopingspunten te vinden voor meer gespecialiseerde informatie en meer toegespitste presentatie bij tentoonstellingen en manifestaties.

Met de verkregen specialistische kennis en met toevoegingen aan de bestaande collectie hoopt de museumleiding een binding te bewerkstelligen tussen de verenigingen en de locatie waar 'hun' erfgoed wordt bewaard en door alle belangstellenden kan worden bezichtigd. Dat levert ook een nog betere basis op voor gestage uitbouw van de collectie met als uiteindelijk resultaat een volwaardig Gelders Schuttersmuseum in eigentijdse opzet en vormgeving. Dat stadium zal pas kunnen worden bereikt, als voor de beide musea een definitieve locatie zal zijn gevonden, die onderdak en faciliteiten biedt voor alle onderdelen en activiteiten: exposities, workshops en educatieve projecten, depotobjecten en accommodatie voor bezoekers en museummedewerkers.

Naar opbloei in het voorjaar?

De planning van de heropening van beide musea ziet er voor volgende winter en voorjaarstijd als volgt uit. Het Liemers Museum hoopt medio december op de benedenverdieping van het pand Kerkstraat 16 in Zevenaar aan een nieuwe presentatiefase te beginnen met een wisselexpositie over 'de Turmac', de oude sigarettenfabriek waarmee een groot deel van de bevolking van het stadje maar ook die binnen de regio zo nauw verbonden is geweest. Deze onderneming heeft - als Rothmans International en British-American Tobacco Industries - sedert begin jaren tachtig het historische pand

Mathena aan het museum ter beschikking gesteld. Het Liemers Museum heeft zich in het vroegere havezategebouw kunnen ontwikkelen van een verzameling thema-kamers met een statische opstelling van verzamelde streekgebonden voorwerpen tot een bezoekerscentrum in ruimere zin: wisselende exposities op alle gebieden van kunst en cultuuruitingen naast de vaste themacollecties, verkooppunt voor onderdelen van of bij die wisselende tentoonstellingen, uitgeverij van boekjes en routebeschrijvingen, documentatiecentrum, presentatie in stands bij regionale evenementen en manifestaties, assistentie bij cultuurhistorische en genealogische activiteiten en - als meer recente inzet, die veel bedrijvigheid en jeugdbezoek oplevert - 'mini-themapark' voor schoolprojecten. Ook de gilden en schutterijen maakten in de vorm van objecten deel uit van de vaste collecties. Dat gedeelte blijft in het kader van het Liemers Museum niet intact: de presentatie van schutterijvoorwerpen is in het vervolg een aangelegenheid van het Schuttersmuseum.

De officiële heropening van het Liemers Museum aan de Kerkstraat is gepland voor april 2010. Naar verwachting zal het Gelders Schuttersmuseum daar in mei-juni worden heropend. Voor de collectie is in het gebouw een afgescheiden ruimte gereserveerd. Het geheel wordt zodanig ingericht dat er een logische overgang ontstaat van de presentatieruimten van het ene museum naar het andere, zonder een afzonderlijke ingang van buitenaf.

Feest en ondersteuning

De opening van het Schuttersmuseum zal in een passende entourage plaatsvinden. Om maar een voorzet te geven: wat te denken van volle treinen met leden van schut-

tersverenigingen uit Didam en de Zevenaarse schutterijen samen met de schutterijen uit het verder gelegen Liemerse land, die vanaf het Zevenaarse station in vol ornaat bij het nieuwe museumgebouw hun opwachting komen maken? (het is maar een kippeneindje van het station naar de Kerkstraat, alleen is de straat ter plaatse een beetje smal voor grootschalig vendelzwaaien). Wellicht is het goed bij zo'n fantasiebeeld nog eens te benadrukken dat het hier niet gaat om een Didams museum dat naar Zevenaar verhuist: het is een Gelders museum van en voor de leden van schuttersverenigingen van geheel Gelderland en anderen die geïnteresseerd zijn in de betreffende historie en traditie en dat museum heeft een voorname functie als overkoepelende bewaarplaats voor het schutterij-erfgoed van de gehele regio of provincie, gevestigd in de centrale gemeente van deze streek. Er is daarmee alle reden om het Schuttersmuseum op feestelijke wijze te verwelkomen en de opening door schutterijleden te laten begeleiden. Die begeleiding moet dan niet beperkt blijven tot de ingebruikneming van een ander gebouw, maar moet met inzet van deskundigheid en betrokkenheid en daarmee ook daadwerkelijke ondersteuning het Schuttersmuseum een solide basis verschaffen om in de komende jaren te kunnen functioneren.

ALGEMENE INFORMATIE:

HET MUSEUM IS TOT EN MET 26 NOVEMBER 2009 GEVESTIGD AAN DE RAADHUISSTRAAT 9 TE DIDAM.

TOEKOMSTIG MUSEUMADRES:
KERKSTRAAT 16, 6901 AB ZEVENAAR
SCHUTTERSMEUSEUM@LIEMERSMUSEUM.NL

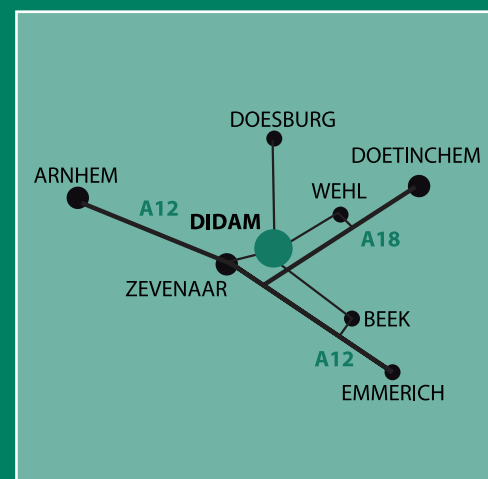
KANTOORADRES:
MOLENSTRAAT 42, 6901 CD ZEVENAAR
TEL. (0316) 581 830

POSTADRES:
POSTBUS 2059, 6900 CB ZEVENAAR

OPENINGSTIJDEN:
(TOT EN MET 26 NOVEMBER 2009)

DINSDAG, WOENSDAG EN DONDERDAG:
14.00 - 16.30 UUR

GROEPEN OOK OP AFSpraak.
HET MUSEUM IS TOEGANKELIJK VOOR
ROLSTOELGEBRUIKERS.

Foto's: Geert Vreeman en dynamohumm